

„Strefa najbliższego rozwoju dziecka (SNR)”

Strefa najbliższego rozwoju (SNR) została po raz pierwszy zdefiniowana przez Lwa Wygotskiego. Definicja jest określona jako różnica pomiędzy tym co dziecko jest w stanie wykonać samodzielnie, a tym do czego potrzebuje osoby bardziej doświadczonej, aby wykonać dane zadanie. SNR jest bardzo istotna z punktu rozwoju dziecka, ponieważ poprzez pomoc przy wykonywaniu zadań, stymuluje dziecko do pokonywania coraz trudniejszych wyzwań oraz zdobycia nowych umiejętności. W czasie takiej pracy z dzieckiem wykorzystywana jest wiedza już przez niego nabyta. Wzbogaca się ją natomiast o nowe elementy, których jeszcze nie zna. W ten sposób dziecko przez wspomaganie poznaje nowe, nieznane umiejętności.

Wyróżnić można trzy etapy rozwoju jaki dokonuje się w granicach SNR.

Pierwszy etap polega na wspomaganiu dziecka przez bardziej doświadczone osoby. Dziecko nie funkcjonuje jeszcze samodzielnie. Jest wspierane przez osobę znającą omawiane zagadnienie. Nie ma ono początkowo umiejętności, pozwalających na wykonanie zadania w sposób samodzielny. Przyjmuje ono polecenia od osoby dorosłej, naśladując jego zachowanie. Rolą osoby wspierającej jest stymulowanie dziecka do wykonywania zadania przez zachęcanie i pokazywanie jego poprawnego wykonania. Dorosły podaje wskazówki jak rozwiązać problem i jakie działania odniosą skutek pozytywny, starając się zainteresować dziecko i skupić jego uwagę. Dziecko stopniowo w miarę nabywanych umiejętności, przejmuje kontrolę nad wykonywanym zadaniem. W końcowej fazie, dziecko jest na tyle doświadczone, że potrafi samodzielnie wykonać konkretne zadanie. Pomimo osiągnięcia wyższego poziomu rozumowania zagadnienia, dorosły cały czas wspiera i pomaga dziecku w razie potrzeby czy napotkaniu trudności. Schemat postępowania jest taki sam bez względu na to czego uczy się dziecko.

Samowspieranie się dziecka w czasie wykonywania zadania

Kolejnym etapem jest stan, w którym dziecko nie potrzebuje już wsparcia osoby doświadczonej podczas wykonywania zadania. Potrafi poradzić sobie samo z rozwiązaniem omawianego zagadnienia. Dziecko jednak werbalizuje wskazówki, które niejako daje sobie samo. Kieruje je do siebie tak jakby otrzymywało je od osoby dorosłej. Jest to etap, który występuje aż do pełnego opanowania umiejętności, w wyniku której dojdzie do internalizacji całego procesu.

Internalizacja procesu

Ostatnim etapem nazwano stan, kiedy działania dziecka uwolnione są od samo wsparcia. Wszystkie czynności zostają zautomatyzowane i zinternalizowane. Podejmowane działanie nie sprawia trudności dziecku. Jest to etap pełnego opanowania opracowywanych zagadnień.

Określenie granic SNR jest niezwykle istotne w opracowaniu efektywnej metody uczenia. Należy uwzględnić uwarunkowania dziecka i na podstawie obserwacji, wyznaczyć odpowiedni zakres i sposób pomocy w wykonywaniu zadań tak, aby efektywnie wykorzystać prowadzone zajęcia czy powierzone dziecku zadania do wykonania w domu.

Opracowanie: mgr Magdalena Kołodziej-Niedbała